

Гапон В. В.

кандидат педагогічних наук, начальник відділу освітнього інформаційного забезпечення ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, garon@mon.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7521-5450>

Шараєвська М. І.

завідувач сектору галузевої статистичної звітності відділу освітнього інформаційного забезпечення ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, sharaev@bigmir.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8605-2404>

Дерепа Т. С.

науковий співробітник сектору фінансово-економічної звітності відділу освітнього інформаційного забезпечення ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, tatyana.stepanova@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1283-7671>

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЧИННИК НАДАННЯ ЯКІСНОЇ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Анотація. Стаття присвячена аналізу впровадження в закладах загальної середньої освіти профільного навчання учнів у довоєнний період (2014/2015–2021/2022 н. рр.) та окреслено проблеми його розвитку в повоєнний час. Вивчено й проаналізовано динаміку та тенденції розбудови мережі таких закладів, зокрема з профільним навчанням, опорних закладів, контингенту учнів у них за типом місцевості (міські поселення, сільська місцевість). Досліджено забезпеченість учителями, які викладають предмети, та визначено регіони з найбільшою часткою вчителів-пенсіонерів. Проаналізовано чисельність учнів і кількість шкіл за найпопулярнішими профілями навчання, а саме: українською філологією, іноземною філологією, математичним, історичним, філологічним, технологічним, інформаційно-технологічним, універсальним. Досліджено результати учасників зовнішнього незалежного оцінювання у 2021 р. за такими предметами, як українська мова, українська мова й література, історія України, математика, англійська мова, фізика, хімія, біологія, географія, та обґрунтовано зв'язок цих результатів із профілем навчання учнів. Зроблено висновок, що в повоєнний час бажано переглянути профілі навчання в старшій школі й збільшити охоплення учнів профільною освітою за технологічним та інформаційно-технологічним профілями. У процесі дослідження розглянуто законодавчі й нормативно-правові акти для організації сучасної профільної середньої освіти у вітчизняних закладах загальної середньої освіти, вивчено досвід профільної освіти в одній із країн Євросоюзу, а саме в Польщі.

Ключові слова: профільна освіта, заклади загальної середньої освіти, контингент учнів, педагогічні кадри, результати зовнішнього незалежного оцінювання, воєнний стан.

JEL classification: I21.

DOI: 10.32987/2617-8532-2022-3-57-74.

Одним із найважливіших аспектів реформування загальної середньої освіти (ЗСО) є впровадження профільного навчання в старшій школі,

що забезпечує диференційоване навчання здобувачів цього рівня освіти відповідно до їхніх освітніх потреб, нахилів, здібностей, які зумовлені

© Гапон В. В., Шараєвська М. І., Дерепя Т. С., 2022

орієнтацією на майбутній професійний вибір.

Законом України «Про освіту» визначено модель старшої школи, яка повинна стати трирічною та профільною [1]. Відповідно до цього закону, реформування старшої школи має бути заключним етапом трансформації ЗСО, й остаточний перехід повинен відбутись у 2027 р., коли перші учні Нової української школи (НУШ) дійдуть до 10-го класу. Проте на етапі підготовки й громадського обговорення проєкту реформ було запропоновано розпочати перебудову старшої школи у 2024 р., що й було закріплено в Законі України «Про повну загальну середню освіту» [2].

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів формування мережі ліцеїв для запровадження якісної профільної середньої освіти» [3] удосконалює окремі положення зазначених законів стосовно забезпечення доступності повної ЗСО і трансформації мережі її закладів, регулює правове функціонування ліцеїв. Зокрема, виключено норму, що обмежувала можливості створення ліцеїв міськими радами в містах із населенням менш ніж 50 тис. осіб. Наразі виконувати функції засновників ліцеїв можуть представницькі органи територіальних громад усіх рівнів. Окрім того, опорні заклади освіти можуть забезпечувати здобуття не лише початкової та базової середньої, а й профільної середньої освіти.

Згідно зі змінами в нормативно-правових актах, органи місцевого самоврядування мають до 1 вересня 2024 р. затвердити плани формування ефективної мережі закладів ЗСО з урахуванням вимог законодавства

до ліцеїв, безпечного, інклюзивного й цифрового освітнього простору, демографічних показників розвитку відповідних територіальних громад та їх здатності до профілізації старшої профільної школи й необхідності охоплення всіх профілів навчання, визначених законодавством, із метою гарантування та забезпечення права кожного учня на вибір відповідного профілю навчання.

Засновники ліцеїв до 1 вересня 2027 р. повинні забезпечити виконання затверджених із урахуванням вимог законодавства планів формування ефективної мережі закладів ЗСО, провести конкурсний відбір керівників закладів освіти та педагогічних працівників, вжити інші заходи, передбачені планами й законодавством.

Різноманітні аспекти запровадження профільного навчання в шкільній освіті України були предметом досліджень багатьох вітчизняних науковців. Наприклад, А. Загородня у своїх наукових працях визначила принципи, на яких ґрунтується профільне навчання, а саме: розподіл учнів за рівнем освітньої підготовки, інтересами, потребами, здібностями та нахилами; варіативність й альтернативність освітніх програм, технологій навчання та навчально-методичного забезпечення; наступність і неперервність між допрофільною підготовкою, профільним навчанням та професійною підготовкою; гнучкість змісту й форм організації профільного навчання, у т. ч. дистанційного; забезпечення можливості зміни профілю навчання; діагностико-прогностична реалізованість при виявленні здібностей учнів для їх обґрунтованої орієнтації на профіль навчання [4]. Зокрема, у праці [5]

А. Загородня дослідила особливості трансформації змісту навчання в старшій школі в контексті його профілізації; проаналізувала рівні оволодіння учнями закладів ЗСО профільними предметами (стандарт, академічний рівень і рівень профільної підготовки); охарактеризувала умови, що ефективно впливають на процес упровадження профільного навчання в старшій школі.

У свою чергу, П. Сікорський вивчав підходи до моделювання навчальних технологій, у т. ч. особистісно орієнтований, компетентнісний, діяльнісний, аксіологічний, акмеологічний, синергетичний, диференційований, та обґрунтував їх роль і місце в освітньому процесі [6].

О. Фасоля розглядає профільне навчання з практичної точки зору та наголошує на регіональному характері особливостей організації профільного навчання, яке охоплює освітніми послугами територію, що включає декілька адміністративно-територіальних одиниць. Науковець розглядає створення освітніх округів як один зі способів запровадження профільного навчання [7].

А. Сеїтосманов, О. Фасоля, В. Мархлевські досліджували процес моделювання профільного навчання та проаналізували основні складові до профільної підготовки як запоруки ефективності профільного навчання в старших класах закладів ЗСО. Вони окреслили основні проблеми організації профільного навчання в старшій школі України та як приклад навели досвід профільної освіти в Польщі. Дослідники звертають увагу на те, що остання освітня реформа (2015 р.) у цій країні змінила систему освіти, ліквідувавши гімна-

зії (школи II ступеня). Тепер 4-річна школа III ступеня готує до навчання в закладах вищої освіти. Як і раніше, у середній школі є класи з математичним і фізичним профілями; біологічним і хімічним, гуманітарним та загальноосвітнім. Зі зміною системи освіти в Польщі було скориговано також її цілі. Важливим елементом формування профільної школи стала відповідність цілей навчання вимогам сучасного ринку праці. Старші школи (III ступінь) підпорядковуються повіту – органу місцевого самоврядування другого рівня. Повіт обслуговує мешканців 5–7 гмін (перший рівень самоврядування), тобто майже 35 000 жителів. У деяких повітах повноваження з управління старшими школами делегуються гмінам, що розширює доступ молоді до шкіл цього типу. Гміна, яка вирішила перебрати на себе управління старшою школою, зазвичай проводить аналіз її функціонування [8].

Як показало наше дослідження, вітчизняні науковці до переваг профільної освіти відносять: підвищення якості освіти в старшій школі шляхом більш глибокого, якісного й ґрунтового вивчення обраних навчальних предметів; перепрофілювання недоукомплектованих закладів ЗСО та класів; ефективно використання фінансових ресурсів; ширший вибір як профілів, так і способів навчання для учнів та їхніх батьків. Водночас науковці називають нагальні проблеми старшої школи, серед яких небажання засновників створювати ефективну мережу різнопрофільних класів, відсутність кваліфікованих педагогічних працівників, недостатня матеріально-технічна база закладів ЗСО.

Метою статті є аналіз тенденцій упровадження профільного навчання учнів та визначення його впливу на якість здобуття повної загальної середньої освіти в Україні.

Пропоноване дослідження ґрунтується на інформаційній базі статистичних даних форм звітності № 76-РВК «Зведений звіт закладів загальної середньої освіти», № 83-РВК «Звіт про чисельність і склад педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти», зведеної таблиці № Д-5 «Відомості про профілі навчання у закладах загальної середньої освіти (без спеціальних закладів ЗСО)» та відкритих даних Українського центру оцінювання якості освіти.

Згідно зі статистичною звітністю, на початок 2021/2022 н. р. мережа закладів ЗСО всіх форм власності та підпорядкування охоплювала 13 991 заклад (5545 од. у міських поселеннях та 8446 од. у сільській місцевості), де здобували освіту 4 230 358 учнів (3 034 679 і 1 195 679 осіб) та працювали 445 367 педагогічних працівників (264 566 та 180 801 особа). У структурі мережі закладів ЗСО налічувалося 12 державних закладів, де навчалося 5393 учні, а також 25 закладів (4739 учнів), підпорядкованих іншим міністерствам і відомствам, а саме: Міністерству охорони здоров'я (6 од., відсутній постійний контингент учнів), Державній кримінально-виконавчій службі (2 од., 49 учнів), Міністерству молоді та спорту (2 од., 366 учнів), Міністерству оборони (2 од., 1046 учнів), Міністерству культури та інформаційної політики (8 од., 2694 учні), Міністерству внутрішніх справ (1 од., 200 учнів), Державній службі з надзвичайних ситуацій (1 од., 118 учнів), Міністер-

ству економіки (3 од., 266 учнів). Окрім того, функціонувало 406 приватних закладів, у яких освіту здобували 66 051 учень.

Наведені в табл. 1 дані показують, що найчисленнішими в Україні є ліцеї з початковою школою та гімназією – 6657 од. (47,58 %), у яких навчаються 2 984 759 учнів (70,56 %); гімназії з початковою школою – 2364 од. (16,9 %), де здобувають базову середню освіту 320 726 учнів (7,58 %), а також ліцеї з дошкільним відділенням, початковою школою та гімназією – 1590 од. (11,36 %), у яких виховуються й навчаються 385 819 учнів (9,12 %).

У межах процесу децентралізації влади в Україні й реформування освітньої галузі в територіальних громадах відбуваються значні зміни в упорядкуванні мережі закладів ЗСО, пов'язані зі створенням опорних шкіл та їхніх філій, головним завданням яких є забезпечення рівного доступу всіх дітей до якісної освіти, особливо в сільській місцевості, раціонального й ефективного використання кадрових, фінансових і матеріально-технічних ресурсів.

Опорна школа – це заклад ЗСО, що має у своєму складі філії та/або здійснює підвезення здобувачів освіти, педагогічних працівників (за потреби) до цього закладу й у зворотному напрямку, а також забезпечений кваліфікованими педагогічними кадрами, має сучасну матеріально-технічну та навчально-методичну базу, безпечно освітнє середовище і спроможний забезпечувати здобуття на належному рівні початкової, базової та/або профільної середньої освіти на рівні державних стандартів [3].

Опорні заклади освіти та їхні філії створюють єдиний освітній простір

Таблиця 1

**Мережа закладів загальної середньої освіти та чисельність учнів
у них на початок 2021/2022 н. р.**

Тип закладу	Кількість закладів, од.	Частка в загальній кількості закладів, %	Чисельність учнів, осіб	Частка в загальній чисельності учнів, %
Початкова школа з дошкільним відділенням	321	2,290	20 333	0,4800
Початкова школа	588	4,200	45 494	1,0800
Гімназія з дошкільним відділенням і початковою школою	1009	7,210	94 074	2,2200
Гімназія з початковою школою	2364	16,900	320 726	7,5800
Ліцей із дошкільним відділенням, початковою школою та гімназією	1590	11,360	385 819	9,1200
Ліцей із початковою школою та гімназією	6657	47,580	2 984 759	70,5600
Ліцей із дошкільним відділенням і гімназією	13	0,090	5323	0,1300
Ліцей із гімназією	353	2,520	132 505	3,1300
Гімназія	231	1,650	27 664	0,6500
Ліцей	548	3,920	171 697	4,0600
Спеціальний заклад ЗСО	310	2,216	41 955	0,9920
Школа соціальної реабілітації	1	0,007	9	0,0002
Санаторна школа	6	0,043	-	-
Разом	13 991	100,000	4 230 358	100,0000

Складено авторами за: [9].

та здатні забезпечувати на належному рівні здобуття профільної освіти, зокрема шляхом проведення профорієнтаційної роботи серед здобувачів освіти; забезпечують реалізацію їхньої індивідуальної освітньої траєкторії, упроваджують курси на вибір, факультативи, гуртки. Станом на 1 січня 2022 р. в Україні функціонувало 1239 опорних шкіл і 1795 їхніх філій, де навчалось 582 206 учнів (рис. 1).

Найбільше опорних закладів мають Полтавська (91), Київська (83), Кіровоградська (83), Житомирська (81) і Вінницька (79) області. Слід зауважити, що в Кіровоградській і Вінницькій областях також найбільше філій опорних закладів – 167 та 129 відповідно. Чимало філій опорних закладів фіксується у Львівській (116), Одеській (113), Івано-Франківській (109), Дніпропетровській (105) і

Київській (100) областях. Найбільше учнів навчається в опорних закладах ЗСО та їхніх філіях у Київській (43 056), Вінницькій (39 386), Полтавській (37 395), Кіровоградській (37 007) і Житомирській (32 434) областях; найменше – у Хмельницькій (12 958), Миколаївській (11 614), Луганській (8 214) областях.

Науковці стверджують, що організація ефективної старшої профільної школи є одним із викликів, який за декілька років ще гостріше поставатиме перед українським суспільством загалом і освітньою спільнотою зокрема [8].

Заклади освіти можуть мати освітні програми профільної середньої освіти за академічним та/або професійним спрямуванням. Освітні програми за академічним спрямуванням поєднують зміст освіти, що

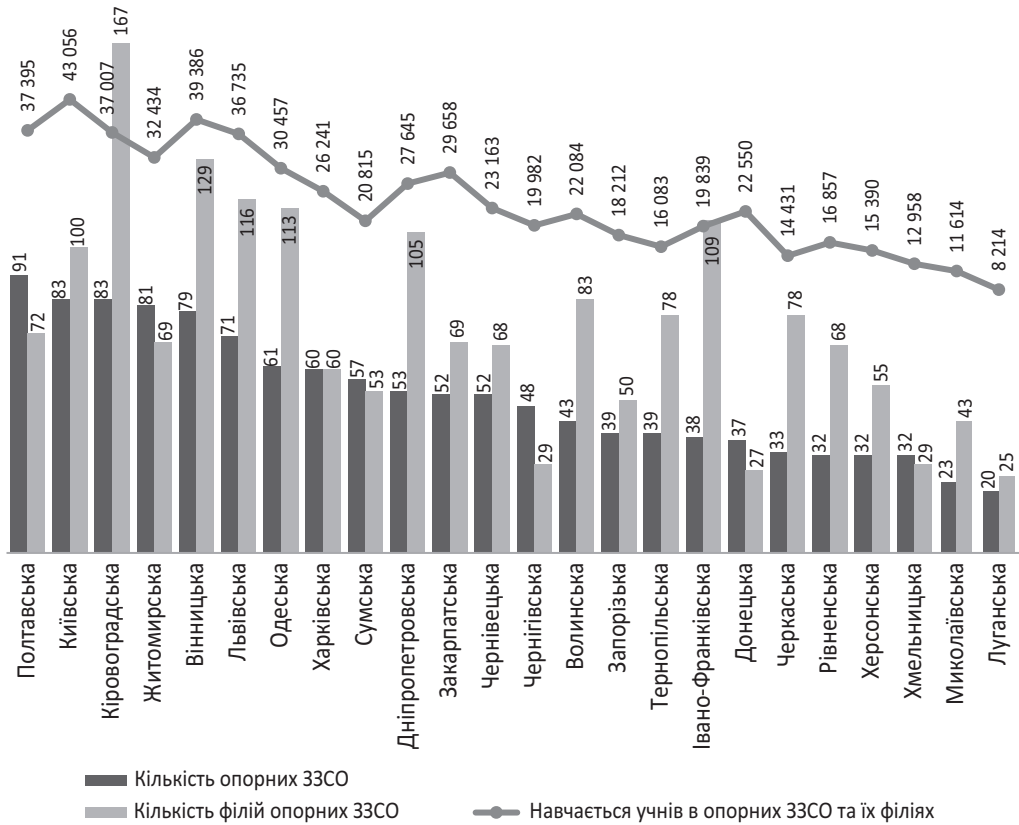

Рис. 1. Кількість опорних закладів ЗСО, їхніх філій та чисельність учнів у них станом на 1 січня 2022 р., од., осіб

Побудовано авторами за інформацією, розміщеною на вебсайті Міністерства освіти і науки України (URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/oporni%20shkoli/2022/31.01/Monitor.oporn.shkil.na.01.01.22.pdf>).

визначається стандартом профільної середньої освіти, й поглиблене вивчення окремих предметів із урахуванням здібностей і освітніх потреб здобувачів освіти з орієнтацією на продовження навчання на вищих рівнях освіти. Освітні програми за професійним спрямуванням орієнтовані на ринок праці та створені на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, й професійно орієнтованого підходу до навчання з урахуванням здібностей і потреб учнів.

Профільна освіта не є абсолютно новим явищем для української освітньої системи. Для підтвердження цієї тези проаналізуємо динаміку чисельності учнів із профільним навчанням упродовж 2014/2015–2021/2022 н. рр. (рис. 2).

Чисельність учнів, які здобували профільну освіту, у 2021/2022 н. р. становила 405 934 особи, або 88,02 % загальної чисельності учнів у старшій школі (461 167 осіб), зокрема в міських поселеннях – 308 479 осіб, або 90,64 % (340 347 осіб), у сільській

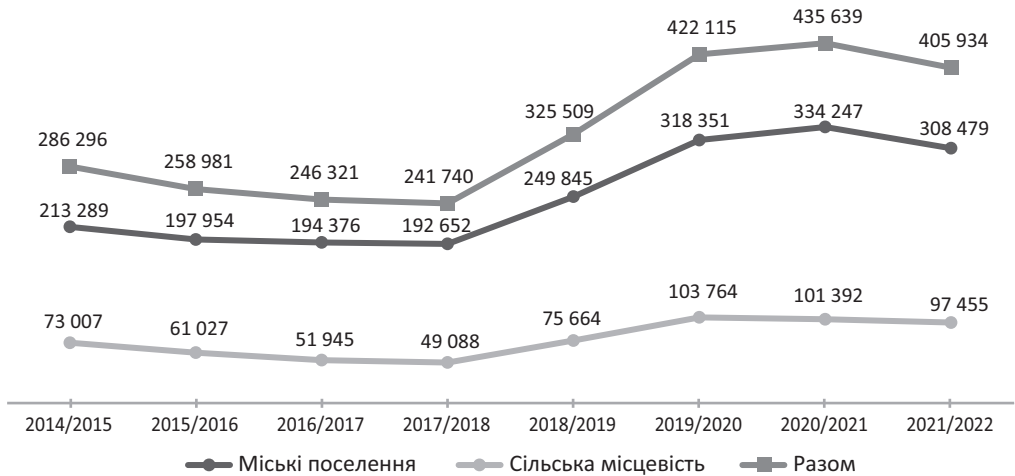

Рис. 2. Динаміка чисельності учнів із профільним навчанням за період 2014/2015–2021/2022 н. рр., осіб

Побудовано авторами за статистичними даними зведеної таблиці № Д-5 «Відомості про профілі навчання у закладах загальної середньої освіти (без спеціальних ЗЗСО)» за період 2014/2015–2021/2022 н. рр. (URL: <https://iea.gov.ua/naukovo-analitichna-diyalnist/analitika/informatsijni-byuletteni/>).

місцевості – 97 455 осіб, або 80,66 % (120 820 осіб). Таким чином, упродовж 2014/2015–2021/2022 н. рр. чисельність учнів із профільним навчанням збільшилася на 119 638 осіб (41,79 %), у т. ч. у міських поселеннях на 95 190 осіб (44,63 %), у сільській місцевості – на 24 448 осіб (33,49 %). Водночас у 2021/2022 н. р., порівняно з попереднім навчальним роком, чисельність таких учнів зменшилася на 29 705 осіб (7,3 %), зокрема в міських поселеннях – на 25 768 осіб (7,7 %), у сільській місцевості – на 3937 осіб (3,9 %). Це пов'язано зі зростанням чисельності випускників 9-х класів, які вирішили продовжити навчання для здобуття повної загальної середньої освіти не в 10-х класах шкіл, а на перших курсах закладів фахової передвищої освіти (на 74 639 осіб, або 20,54 %) і закладів професійної (професійно-технічної)

освіти (на 57 110 осіб, або 15,72 %). У 2021 р. випуск учнів 9-х класів становив 363 393 особи, з них продовжили навчання в 10-х класах закладів ЗСО денної форми навчання 226 104 особи (62,22 %), вечірньої й заочної форм навчання – 3191 особа (0,88 %), прийняли рішення не здобувати освіти на наступних рівнях 2349 осіб (0,64 %) [10].

У регіональному розрізі найбільша чисельність учнів, охоплених профільним навчанням, спостерігалася в м. Києві (35 411 осіб), Дніпропетровській (32 955 осіб) і Харківській (30 353 особи) областях; найменша – в Луганській (5418 осіб), Тернопільській (8437 осіб), Кіровоградській (9835 осіб) та Сумській (9865 осіб) областях (рис. 3).

На початок 2021/2022 н. р. у закладах ЗСО налічувалося 27 профілів навчання. Статистичні дані, наведені

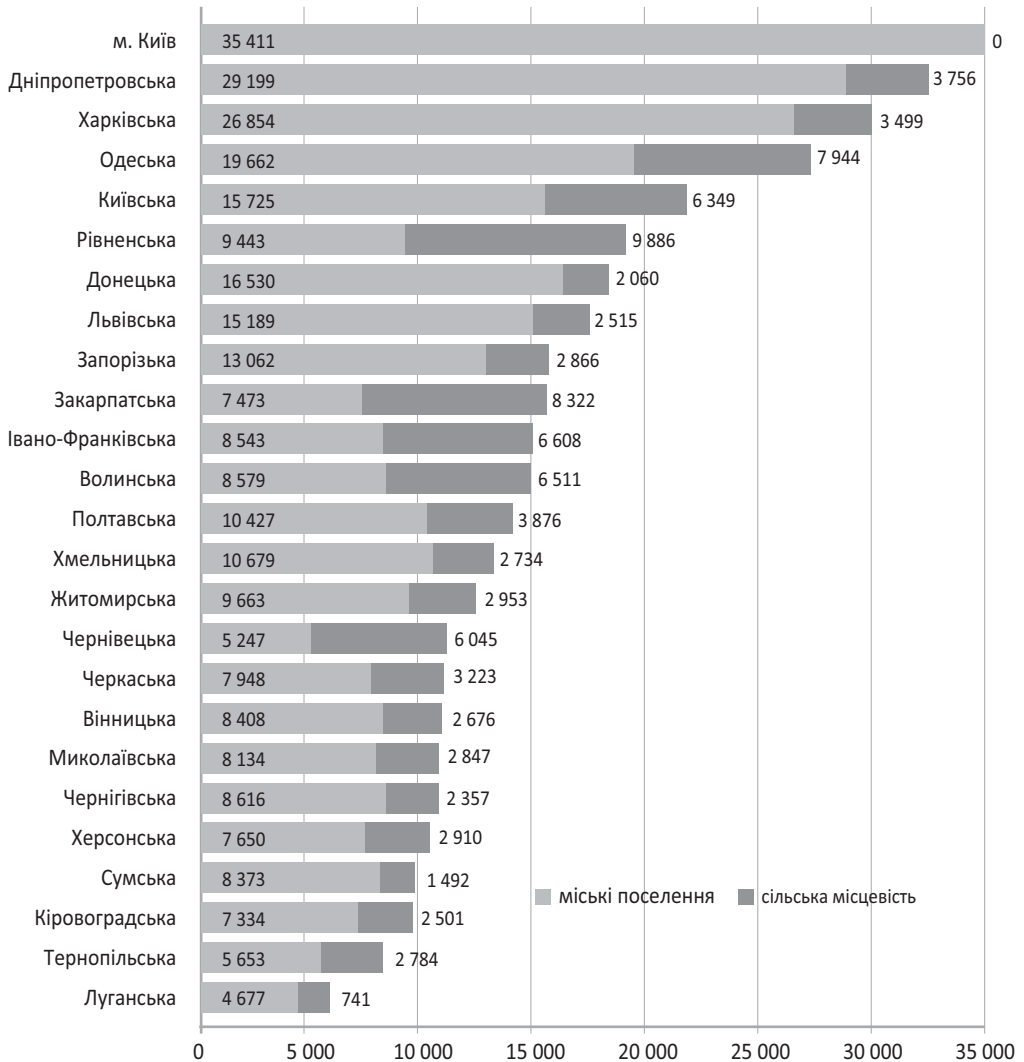

Рис. 3. Чисельність учнів із профільним навчанням у розрізі регіонів на початок 2021/2022 н. р., осіб

Побудовано авторами за: [10].

в табл. 2, свідчать, що найпопулярнішими є такі профілі навчання: українська філологія (123 799 осіб, або 30,5 %), іноземна філологія (57 242 особи, або 14,1 %), математичний (46 147 осіб, або 11,37 %). Дещо нижчими є показники чисельності учнів, які обрали історичний (38 218 осіб, або 9,41 %) та філологічний (23 397

осіб, або 5,76 %) профілі, й зовсім незначні показники мають технологічний (17 365 осіб, або 4,28 %), інформаційно-технологічний (15 768 осіб, або 3,88 %) і універсальний (13 343 особи, або 3,29 %) профілі.

Далі для кожного регіону розраховуємо частку учнів, охоплених певним профілем навчання, та на-

**Розподіл чисельності учнів за профілями навчання
на початок 2021/2022 н. р., осіб**

Region	Українська філологія	Іноземна філологія	Математичний	Історичний	Технологічний	Інформаційно-технологічний	Універсальний	Філологічний	інші профілі	Разом
Вінницька обл.	3947	1144	782	902	359	181	1241	943	1585	11 084
Волинська обл.	5299	1421	1661	1310	1045	330	235	872	2917	15 090
Дніпропетровська обл.	9997	3186	4365	3180	1134	2306	851	1344	6592	32 955
Донецька обл.	5063	1591	2622	1457	1034	1580	799	1277	3167	18 590
Житомирська обл.	4423	2102	1375	1100	515	293	395	1024	1389	12 616
Закарпатська обл.	3839	1267	1153	2077	1426	256	1665	1098	3014	15 795
Запорізька обл.	4046	2866	1586	1674	735	837	251	1274	2659	15 928
Івано-Франківська обл.	5329	1611	629	1362	1897	256	825	1575	1667	15 151
Київська обл.	5725	3421	3097	2752	475	858	26	1056	4664	22 074
Кіровоградська обл.	3415	1113	1373	1293	347	341	73	189	1691	9835
Луганська обл.	1630	455	688	634	74	149	227	243	1318	5418
Львівська обл.	4127	4578	2135	662	684	632	1536	724	2626	17 704
Миколаївська обл.	3823	1285	738	1259	212	697	204	889	1874	10 981
Одеська обл.	10 064	3808	3092	2557	914	1129	279	1950	3813	27 606
Полтавська обл.	4325	1731	2140	1356	853	511	350	690	2347	14 303
Рівненська обл.	8244	1655	2571	2727	794	590	0	0	2748	19 329
Сумська обл.	2790	1196	1411	870	890	133	291	381	1903	9865
Тернопільська обл.	2477	1076	235	1237	587	323	636	506	1360	8437
Харківська обл.	9875	4183	4040	2564	335	959	525	1945	5927	30 353
Херсонська обл.	3498	1259	1122	951	564	263	215	535	2153	10 560
Хмельницька обл.	4137	1815	1498	1715	249	518	482	559	2440	13 413
Черкаська обл.	3881	1551	1257	704	350	539	440	590	1859	11 171
Чернівецька обл.	4115	1065	212	1244	902	348	159	1105	2142	11 292
Чернігівська обл.	3915	1323	1568	916	626	159	417	638	1411	10 973
м. Київ	5815	10 540	4797	1715	364	1580	1221	1990	7389	35 411
Україна	123 799	57 242	46 147	38 218	17 365	15 768	13 343	23 397	70 655	40 5934

Складено авторами за: [10].

ведемо п'ятірку регіонів-лідерів. Найбільша частка учнів, для яких обраним профілем навчання була українська філологія, спостерігалася в Рівненській (42,65 %), Одеській (36,46 %), Чернівецькій (36,44 %), Чернігівській (35,68 %), Вінницькій (35,61 %) областях; іноземна філологія – в м. Києві (29,76 %), Львівській (25,86 %), Запорізькій (17,99 %), Житомирській (6,66 %),

Київській (15,5 %) областях. Математичний профіль навчання переважав серед учнів Полтавської (14,96 %), Сумської (14,3 %), Чернігівської (14,29 %), Донецької (14,1 %), Київської (14,03 %) областей; історичний – Тернопільської (14,66 %), Рівненської (14,11 %), Закарпатської (13,15 %), Кіровоградської (13,15 %), Хмельницької (12,47 %) областей; технологічний –

Івано-Франківської (12,52 %), Закарпатської (9,03 %), Сумської (9,02 %), Чернівецької (7,99 %), Тернопільської (6,96 %) областей; інформаційно-технологічний – Донецької (8,5 %), Дніпропетровської (7 %), Миколаївської (6,35 %), Запорізької (5,25 %), Черкаської (4,82 %) областей; філологічний – Івано-Франківської (10,4 %), Чернівецької (9,79 %), Вінницької (8,51 %), Житомирської (8,12 %), Миколаївської (8,1 %) областей; універсальний – Вінницької (11,2 %), Закарпатської (10,54 %), Львівської (8,68 %), Тернопільської (7,54 %), Івано-Франківської (5,45 %) областей.

У міських поселеннях найбільше профільних шкіл з української філології (1835), математичного профілю (1062) та іноземної філології (941); у сільській місцевості – з української

філології (1874), історичного (627), технологічного (371) і філологічного (349) профілів (рис. 4).

За регіональним поділом найбільша кількість профільних шкіл з українською філологією спостерігалася в Харківській (283), Одеській (269), Дніпропетровській (259), Київській (185) областях; з іноземною філологією – в м. Києві (152), Київській (72), Львівській (70), Одеській (68) областях; математичного профілю – в Дніпропетровській (116), Харківській (105), Одеській (92) областях, м. Києві (91); історичного профілю – в Одеській (102), Дніпропетровській (100), Київській (92), Рівненській (91), Харківській (92) областях; технологічного профілю – в Івано-Франківській (65), Чернігівській (40), Закарпатській (38), Дніпропетровській (35), Херсонській (33) областях; ін-

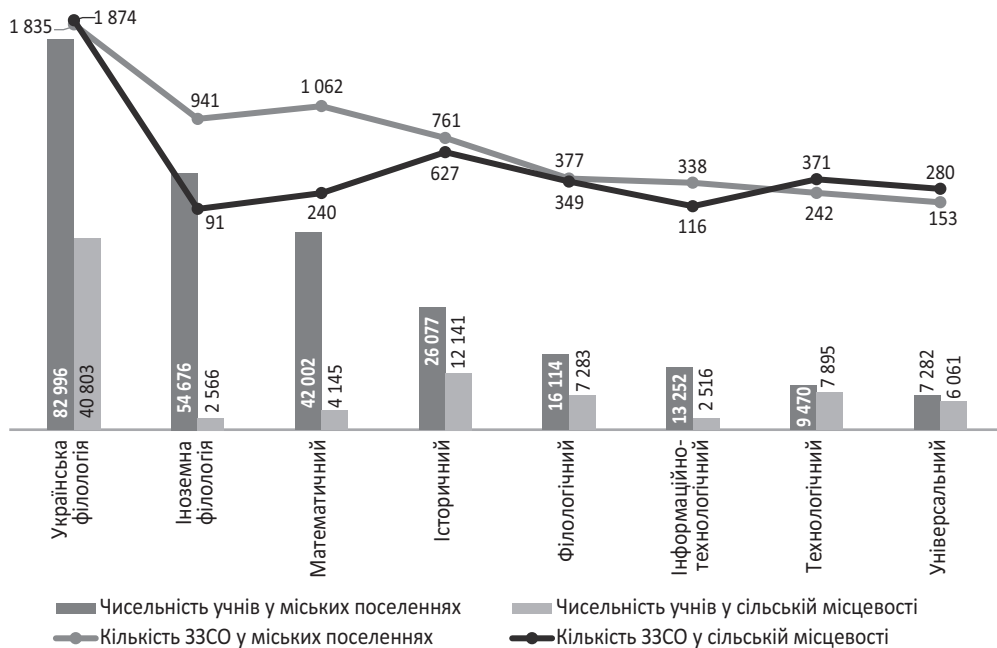

Рис. 4. Розподіл чисельності учнів і закладів ЗСО за найпоширенішими профілями навчання на початок 2021/2022 н. р., осіб, од.

Побудовано авторами за: [10].

формаційно-технологічного профілю – в Дніпропетровській (57), Донецькій (47), Одеській (34), Київській (32), Запорізькій (31) областях; філологічного профілю – в Одеській (64), Харківській (47), Запорізькій (46), Донецькій (46) областях [10].

Одним із основних показників ЗСО, що впливає на якість освіти та впровадження профільного навчання, є забезпеченість закладів ЗСО вчителями, які викладають навчальні предмети (рис. 5). Як бачимо, спостерігається тенденція зменшення чисельності вчителів, які викладають навчальні предмети: станом на 2021/2022 н. р. вона скоротилася загалом по Україні на 26 862 особи (9,21 %) та в сільській місцевості на 30 118 осіб (21,66 %) порівняно з 2014/2015 н. р. При цьому в міських поселеннях чисельність учителів зросла на 3256 осіб (2,14 %).

Упродовж досліджуваного періоду зменшилася чисельність учителів математики – на 4056 осіб (12,56 %), української мови та літератури – на

3278 осіб (7,68 %), історії – на 3211 осіб (13,95 %), фізики – на 1583 особи (11,86 %), хімії – на 1327 осіб (13,01 %); водночас чисельність учителів англійської мови збільшилася на 1875 осіб (5,57 %). У міських поселеннях стало більше вчителів української мови та літератури (на 1200 осіб, або 5,54 %) і вчителів фізики (на 87 осіб, або 1,41 %) та скоротилася чисельність учителів історії (на 248 осіб, або 2,31 %), математики (на 83 особи, або 0,51 %), хімії (на 45 осіб, або 0,89 %). У сільській місцевості спостерігається зменшення чисельності учителів, які викладають: українську мову та літературу – на 4478 осіб (21,30 %), математику – на 3973 особи (24,86 %), історію – на 2963 особи (24,14 %), фізику – на 1670 осіб (23,34 %), хімію – на 1282 особи (24,81 %), англійську мову – на 681 особу (5,98 %) [11–13].

Проблемою для подальшого розвитку профільного навчання в закладах ЗСО може бути велика чисельність учителів-пенсіонерів, які викладають предмети. Загалом у

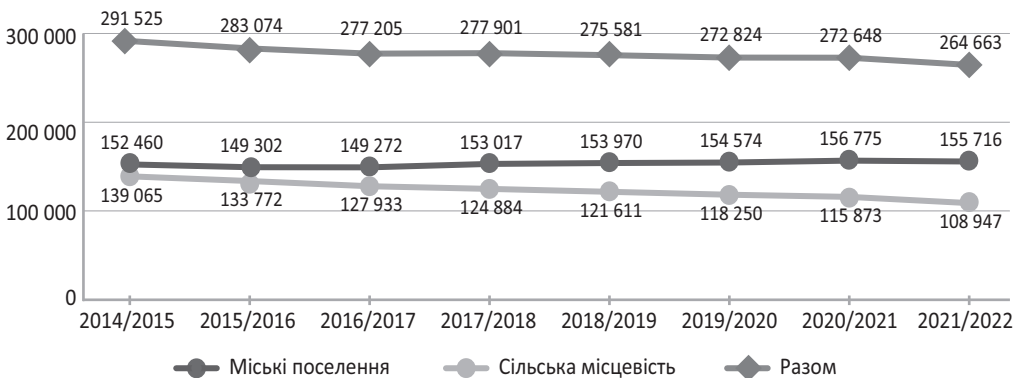

Рис. 5. Динаміка чисельності вчителів, які викладають предмети, протягом 2014/2015–2021/2022 н. рр., осіб

Побудовано авторами на підставі статистичних даних за формою № 83-РВК «Звіт про чисельність і склад педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти» за період 2014/2015–2021/2022 н. рр. (URL: <https://iea.gov.ua/naukovo-analitichna-diyalnist/analitika/informatsijni-byuletini/>).

2021/2022 н. р. у системі загальної середньої освіти працював 45 651 пенсіонер, що становить 17,25 % загальної чисельності вчителів, які викладають навчальні предмети, зокрема в міських закладах освіти – 27 985 осіб (17,97 %), у сільських – 17 666 осіб (16,22 %) [14].

Проведений аналіз засвідчив, що найбільше вчителів пенсійного віку викладають математику – 7321 особа (25,93 %), фізику – 2838 осіб (24,13 %), хімію – 2026 осіб (22,83 %), історію – 3319 осіб (16,76 %), українську мову та літературу – 6364 особи (16,14 %); найменше – англійську мову – 3087 осіб (8,68 %) й основи інформатики – 676 осіб (4,89 %).

За регіональним поділом найвищу частку учителів-пенсіонерів зафіксовано в Київській (22,59 %), Одеській (20,73 %), Дніпропетровській (20,7 %) і Львівській (18,85 %) областях, найнижчу – в Сумській (12,74 %), Хмельницькій (13,18 %), Закарпатській (13,94 %) областях.

До показників, за якими можна оцінити якість здобутої освіти, на нашу думку, можна віднести результати зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) навчальних досягнень учнів. Для проходження ЗНО під час основної сесії у 2021 р. було зареєстровано 389 323 учасники, у т. ч. 338 314 випускників закладів ЗСО поточного навчального року, тобто 86,9 % загальної чисельності учасників. Учасники ЗНО мали право пройти тести не більш як із п'яти навчальних предметів. П'ять навчальних предметів вибрали 49 816 осіб (12,8 %), чотири – 304 413 осіб (78,2 %), три – 14 237 осіб (3,6 %), два – 11 895 осіб (3,1 %), один – 8962 особи (2,3 %).

На підставі виконаного нами дослідження результатів ЗНО учнів у 2021 р. визначено предмети з найвищим середнім балом загалом по Україні: англійська мова (150,7), українська мова (149,5), українська мова та література (148,8), хімія (146,8). Найнижчі показники були в учнів, які проходили тестування з історії України (140,2) й фізики (141,6).

Взаємозв'язок результатів ЗНО за навчальними предметами та профілем навчання учасників тестування візуалізовано в табл. 3. Затемненими комірками в таблиці за кожним предметом виділено бали, що перевищують середній бал по Україні. Найкращі результати тестування з усіх предметів показали випускники закладів ЗСО фізико-математичного, математичного, хіміко-технологічного, агрохімічного, економічного профілів та іноземної філології. Варто відзначити здобутки випускників закладів ЗСО фізичного й біолого-хімічного профілів навчання: бали, які перевищують середнє значення, спостерігалися за вісьмома предметами з дев'яти досліджуваних. У першому випадку не вдалося отримати результату, вищій від середнього значення, з історії України, у другому – з фізики. Випускники закладів ЗСО екологічного, технологічного, спортивного, військово-спортивного, універсального профілів і української філології з кожного предмета мають нижчі бали порівняно із середнім по Україні.

Таким чином, у проведеному дослідженні проаналізовано довоєнні освітні статистичні показники, які впливають на здобуття якісної освіти в закладах ЗСО, а саме: мережу таких закладів, у т. ч. із профільним навчанням, кількість опорних закла-

Таблиця 3

Середній бал ЗНО випускників закладів ЗСО за профілями навчання та предметами у 2021 р.

Профілі навчання	Українська мова	Українська мова та література	Історія України	Математика	Англійська мова	Фізика	Хімія	Біологія	Географія
Фізико-математичний	168,0	163,6	151,4	171,7	163,5	167,7	165,1	165,6	163,7
Математичний	157,6	155,3	144,5	155,5	154,0	150,3	154,6	152,1	153,7
Фізичний	153,2	150,3	139,4	155,6	153,4	154,1	168,1	148,8	147,2
Екологічний	138,4	137,8	132,2	129,8	136,2	130,1	142,4	144,4	136,3
Біолого-хімічний	155,1	150,4	140,3	146,6	150,9	138,3	161,9	161,2	145,9
Біолого-фізичний	144,8	146,2	136,8	137,4	142,4	141,3	137,4	147,2	145,6
Географічний	143,0	142,6	135,8	135,6	141,2	129,0	139,8	142,0	148,4
Біотехнологічний	141,8	142,1	135,0	136,2	144,8	130,8	135,4	144,2	142,8
Хіміко-технологічний та агрохімічний	155,0	155,1	142,0	144,3	152,7	146,0	168,2	151,3	149,5
Фізико-хімічний	148,2	147,3	146,6	139,0	141,3	138,3	154,2	154,6	144,6
Історичний	143,8	144,2	140,5	134,8	143,6	130,9	138,7	140,4	141,5
Правовий	145,3	145,1	140,4	135,2	144,0	132,4	139,4	140,8	142,9
Філософський	148,6	143,8	138,4	147,5	141,7	177,0	-	160,0	135,0
Економічний	153,2	151,8	143,0	148,2	153,2	143,0	151,5	148,4	152,9
Українська філологія	146,4	146,8	137,6	135,8	143,2	133,2	139,1	141,3	142,6
Іноземна філологія	159,8	159,5	150,7	147,5	161,3	144,3	150,5	156,7	153,0
Технологічний	136,8	137,8	132,8	131,0	137,0	127,3	133,6	135,1	136,2
Інформаційно-технологічний	149,1	146,7	137,9	145,8	149,6	146,0	143,0	142,5	146,2
Художньо-естетичний	148,6	149,6	144,5	137,6	148,5	132,7	141,8	143,3	140,3
Спортивний	132,7	131,7	126,7	127,2	132,9	126,5	132,1	133,9	133,1
Військово-спортивний	135,4	135,5	133,0	130,6	132,8	124,6	135,9	133,2	134,5
Універсальний	145,5	145,8	138,8	137,2	146,9	133,5	140,2	141,3	141,9
Біологічний	141,3	140,9	133,0	134,2	140,3	133,8	139,7	145,2	140,9
Інший (багатопрофільність)	150,9	150,3	142,5	143,3	152,1	140,5	152,4	146,7	147,0
Україна	149,5	148,8	140,2	142,5	150,7	141,6	146,8	144,5	145,4

Складено авторами на підставі відкритих даних Українського центру оцінювання якості освіти (URL: <https://zno.testportal.com.ua/opensdata>).

дів, контингент учнів за профілями навчання, забезпеченість учителями, які викладають профільні предмети, та розглянуто взаємозв'язок результатів ЗНО з профілем навчання учнів.

На початок останнього довоєнного навчального року (2021/2022) в Україні налічувався 13 991 заклад ЗСО всіх форм власності й підпоряд-

кування. У зв'язку з військовою агресією РФ в Україні ситуація в освітній сфері постійно змінюється.

7 липня 2022 р. Міністерство освіти і науки України оприлюднило підсумковий звіт щодо оцінювання потреб України у сфері освіти [15]. У звіті висвітлено спричинені війною проблеми та зміни в системі

освіти України, оцінено теперішні тенденції порівняно з базовими показниками довоєнного періоду. Станом на 24 червня 2022 р. повністю зруйновано 123 і пошкоджено 873 заклади ЗСО. За оперативними даними департаментів освіти й науки обласних військових адміністрацій, загалом із території регіонів евакуювалося 42 934 педагоги закладів ЗСО. Найбільше переміщення вчителів спостерігалось з Харківської – 10 673 особи (24,9 % загальної чисельності евакуйованих учителів), Запорізької – 4342 особи (10,1 %), Київської – 3918 осіб (9,1 %) областей та з м. Києва – 3079 осіб (7,2 %).

Загалом по Україні налічується 120 125 учнів із числа внутрішньо переміщених осіб, із них найбільше учнів перебуває у Вінницькій – 10 692 особи (8,9 % загальної чисельності внутрішньо переміщених учнів), Київській – 9948 осіб (8,3 %), Львівській – 9058 осіб (7,5 %), Івано-Франківській – 8905 осіб (7,4 %), Хмельницькій – 8469 осіб (7,1 %) і Житомирській – 8377 осіб (7 %) областях.

Отже, в умовах збройної агресії РФ серйозними викликами організації функціонування старшої школи є: наявність значної кількості пошкоджених та зруйнованих закладів ЗСО, втрата матеріально-технічних засобів, зростання чисельності внутрішньо переміщених осіб із числа контингенту здобувачів освіти й учителів. Для якісної організації профільної освіти на початок 2022/2023 н. р. необхідно зосередити увагу на організації статистичного

обліку складових освітнього процесу. А саме потрібно зібрати, опрацювати та проаналізувати інформацію щодо наявної мережі закладів ЗСО, придатної для очного навчання; контингенту учнів і педагогічних працівників; їх розподілу за регіонами. У повоєнний час бажано переглянути профілі навчання в старшій школі й збільшити охоплення учнів профільною освітою за технологічним та інформаційно-технологічним профілями.

Основними проблемами подальшого реформування профільної школи будуть такі: ймовірність перепрофілювання окремих шкіл з огляду на забезпечення педагогічними кадрами; підвищення кваліфікації вчителів; урахування запитів і нахилів учнів щодо профільного навчання; регіональні потреби ринку праці; наявність внутрішньо переміщених осіб із числа контингенту вчителів, які викладають предмети, та учнів; відповідність матеріально-технічної бази закладів ЗСО вимогам для організації профільного навчання тощо. А першими кроками у сфері освітньої статистики мають бути збір і ґрунтовний аналіз даних про наявну вцілілу освітню мережу кожного регіону, витрати на її відновлення й утримання. Для розв'язання низки окреслених проблем МОН уже надано інформаційні матеріали про особливості організації нового 2022/2023 н. р. та рекомендації щодо першочергових кроків із підготовки до нього [16]. Ці чинники стануть основою формування нової мережі закладів ЗСО, у т. ч. із профільним навчанням.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 05.06.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
2. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів формування мережі ліцеїв для запровадження якісної профільної середньої освіти : Закон України від 15.07.2021 № 1658-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1658-20#Text>.
4. Загородня А. А. Профільне навчання як форма радикальної диференціації освітнього процесу. *Вісник Запорізького національного університету. Сер. : педагогічні науки*. 2020. № 2(35). С. 17–22. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2020-2-02>.
5. Загородня А. А. Профілізація загальної середньої освіти в контексті ідей НУШ. *Молодь і ринок*. 2019. № 10(177). С. 5–11. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.187320>.
6. Сікорський П. І. Основні педагогічні підходи та їх вплив на формування навчальних технологій. *Освітні обрії*. 2021. Вип. 1(52). С. 96–100. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/11028>.
7. Фасоля О. Як запровадити профільну освіту не «для галочки», а для учнів? *Практика управління закладом освіти*. 2020. № 3. URL: <https://edirshkoly.mcfra.ua/798513>.
8. Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. Старша профільна школа: кроки до становлення : методичні рекомендації. Київ, 2019. 52 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/483/4.pdf>.
9. Заклади загальної середньої освіти Міністерства освіти і науки України, інших міністерств і відомств та приватні заклади (2021/2022 н. р.) : інформ. бюл. URL: <https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/05/byuleten-zzso-2021-2022-2.xlsx>.
10. Відомості про профілі навчання в закладах загальної середньої освіти (без спеціальних ЗЗСО) Міністерства освіти і науки України, інших міністерств і відомств та приватних закладах (2021/2022 н. р.) : інформ. бюл. URL: <https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/04/byuleten-profil-navchannya-2021-2022-2.xlsx>.
11. Динаміка кількості учителів, які викладають окремі предмети, за 2014/2015–2019/2020 навчальні роки : інформ.-аналіт. бюл. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/RVK_II_rozdil_1_grafa.pdf.
12. Динаміка кількості учителів, які викладають окремі предмети, за 2015/2016–2020/2021 навчальні роки : інформ.-аналіт. бюл. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/05/06_05-83-RVK_II_rozdil_1_grafa.pdf.
13. Динаміка кількості учителів, які викладають окремі предмети, за 2016/2017–2021/2022 навчальні роки : інформ.-аналіт. бюл. URL: <https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/04/dinamika-uchiteliv-2016-2021.pdf>.
14. Про чисельність і склад педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти Міністерства освіти і науки України, інших міністерств і відомств та приватних закладів (2021/2022 н. р.) : інформ. бюл. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/03/byuleten-83-rvk-2021_2022-2.xlsx.
15. Оцінювання потреб України у сфері освіти: підсумковий звіт / М-во освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/07/07/Pidszv.it.Otsin.potreb.Ukr.u.sferi.osvity-UK-6.05-24.06.22.pdf>.
16. Особливості організації 2022/23 навчального року / М-во освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/osoblivosti-organizaciyi-202223-navchalnogo-roku>.

Valentyna Gapon

Ph. D. (Pedagogy), SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, gapon@mon.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7521-5450>

Mariia Sharaievskia

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, sharaev@bigmir.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8605-2404>

Tetiana Derepa

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, taty Anastepanova@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1283-7671>

PROFILE EDUCATION AS A DRIVER OF HIGH-QUALITY COMPLETE GENERAL SECONDARY EDUCATION

Abstract. *The introduction of profile education (specialized training) in secondary schools ensures differentiated preparation of students at this level of education in accordance with their educational needs, inclinations and abilities, which are determined by orientation to future professional choices. The article is aimed at analyzing trends in the implementation of students' profile education and determining its impact on the results of obtaining high-quality comprehensive general secondary education in Ukraine. Statistical information of reporting forms № 76-RVK "Summary report of general secondary education institutions", № 83-RVK "Report on the number and structure of teaching staff in the general secondary education institutions", summary table № D-5 "Data on educational profiles in general secondary education institutions (without special general secondary education institutions)" and the open database of the Ukrainian Center for the Evaluation of Education Quality were used as the initial data for the study. The article analyzes the pre-war state (2014/2015–2021/2022) of the network of general secondary education institutions (GSEIs), the contingent of students, including those with profile training, and the number of teachers and pensioners teaching subjects. Dynamics and tendencies of development of profile education in Ukraine have been studied and analyzed, and the importance of the influence of a number of factors on the results of the external independent assessment in 2021 has been substantiated (in particular, completion of general secondary education in specialized educational institutions). The best scores in all subjects were obtained by graduates of physical-mathematical, mathematical, chemical-technological, agrochemical, economic and foreign philology. Students who received education in institutions of environmental, technological, sports, military-sports, universal profiles and Ukrainian philology received lower scores in each of the subjects compared to average scores in Ukraine. The main challenges for further reform of the secondary schools in the post-war period include the possibility of reorienting individual schools to provide teaching staff; upgrading teachers' qualifications, taking into account the needs and aspirations of students in the field of education, the suitability of material and technical base of GSEIs for the organization of profile education, etc. And the first steps in the field of educational statistics should be the collection and thorough analysis of data on the existing surviving educational network of each region, and the costs of its restoration and maintenance.*

Keywords: *profile education, general secondary education institutions, contingent of students, pedagogical personnel, results of external independent assessment, martial law.*

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). *On education* (Act No. 2145-VIII, September 5). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].

2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2020). *On general secondary education* (Act No. 463-IX, January 16). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> [in Ukrainian].

3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2021). *On the introduction of changes to some laws of Ukraine regarding the improvement of mechanisms for the formation of a network of lyceums for the introduction of high-quality specialized secondary education* (Act No. 1658-IX, July 15). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1658-20#Text> [in Ukrainian].

4. Zahorodnia, A. A. (2020). Profile education as a form of radical differentiation of the educational process. *Herald of Zaporizhzhia National University. Series: Pedagogical sciences*, 2(35), 17-22. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2020-2-02> [in Ukrainian].

5. Zahorodnya, A. A. (2019). Profiling of general secondary education in the context of NUSH ideas. *Youth & market*, 10(177), 5-11. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.187320> [in Ukrainian].

6. Sikorskyi, P. I. (2021). Basic pedagogical approaches and their impact on the formation of educational technologies. *Educational horizons*, 1(52), 96-100. Retrieved from <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/11028> [in Ukrainian].

7. Fasolia, O. (2020). How to introduce specialized education not "for ticks", but for students? *Practice of educational institution management*, 3. Retrieved from <https://edirshkoly.mcfra.ua/798513> [in Ukrainian].

8. Seitosmanov, A., Fasolia, O., & Markhlievski, V. (2019). *Senior specialized school: steps towards becoming*. Kyiv. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/483/4.pdf> [in Ukrainian].

9. SSI "Institute of Educational Analytics". (2022). *General secondary education institutions of the Ministry of Education and Science of Ukraine, other ministries and departments, and private institutions (2021/2022)*. Retrieved from <https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/05/byuleten-zzso-2021-2022-2.xlsx> [in Ukrainian].

10. SSI "Institute of Educational Analytics". (2022). *Information on study profiles in general secondary education institutions (without special GSEI) of the Ministry of Education and Science of Ukraine, other ministries and agencies, and private institutions (2021/2022)*. Retrieved from <https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/04/byuleten-profil-navchannya-2021-2022-2.xlsx> [in Ukrainian].

11. SSI "Institute of Educational Analytics". (2021). *Dynamics of the number of teachers teaching individual subjects for the 2014/2015–2019/2020 academic years*. Retrieved from https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/RVK_II_rozdil_1_grafa.pdf [in Ukrainian].

12. SSI "Institute of Educational Analytics". (2021). *Dynamics of the number of teachers teaching individual subjects for the 2015/2016–2020/2021 academic years*. Retrieved from https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/05/06_05-83-RVK_II_rozdil_1_grafa.pdf [in Ukrainian].

13. SSI "Institute of Educational Analytics". (2022). *Dynamics of the number of teachers teaching individual subjects for the 2016/2017–2021/2022 academic years*. Retrieved from <https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/04/dinamika-uchiteliv-2016-2021.pdf> [in Ukrainian].

14. SSI "Institute of Educational Analytics". (2022). *About the number and composition of teaching staff in general secondary education institutions of the Ministry of Education and Science of Ukraine, other ministries and departments, and private institutions (2021/2022)*. Retrieved from https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/03/byuleten-83-rvk-2021_2022-2.xlsx [in Ukrainian].

15. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2022). *Assessment of Ukraine's educational needs: final report*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/>

news/2022/07/07/Pids.zvit.Otsin.potreb.Ukr.u.sferi.osvity-UK-6.05-24.06.22.pdf [in Ukrainian].

16. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2022). *Features of the organization of the 2022/23 academic year*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/osoblivosti-organizaciyi-202223-navchalnogo-roku> [in Ukrainian].